

Способи мотивації комунікативної діяльності майбутніх філологів у процесі формування англomовної граматичної компетенції

У статті аналізуються способи мотивації англomовної комунікативної діяльності майбутніх філологів, розглядаються різні види ігор, подаються рекомендації щодо їх використання у процесі формування граматичної компетенції.

Ключові слова: англomовна граматична компетенція, майбутні філологи, граматичні / рольові / ділові ігри, проекти

Гордєєва А.И. Способы мотивации коммуникативной деятельности будущих филологов в процессе формирования англоязычной грамматической компетенции

В статье проводится анализ способов мотивации англоязычной коммуникативной деятельности будущих филологов, рассматриваются различные виды игровой деятельности, предлагаются рекомендации по их применению в процессе формирования англоязычной грамматической компетенции.

Ключевые слова: англоязычная грамматическая компетенция, будущие филологи, грамматические / ролевые / деловые игры, проекты

Gordyeyeva A. The Ways of Motivation Future Philologists' Communicative Activity in the Process of Grammar Competence Formation

This article describes the ways of motivation future philologists' communicative activity and different games, gives recommendations as to their usage in the process of grammar competence formation.

Key words: grammar competence, future philologists, grammar games / role-plays / business plays, projects

Одним з найважливіших завдань системи освіти сьогодні є гуманізація процесу навчання, у центрі якого знаходиться суб'єкт, його потреби та інтереси. Це, у свою чергу, передбачає формування особистості засобами конкретної навчальної дисципліни, в нашому випадку, англійської мови. В якості об'єкта навчання виступає мовленнєва діяльність іноземною мовою в усіх її видах говорінні, аудіюванні, читанні та письмі.

Першим рівнем мовленнєвої діяльності є мотиваційно-спонукальна. Тому рівень мотивації тих, хто навчається, є важливим фактором для організації іноземного спілкування. Якщо мовленнєві дії мовця є вмотивованими, він краще розуміє матеріал, продуктивніше його запам'ятовує, і, відповідно, активніше здійснює спілкування (А.Н.Леонтьєв, А.А.Смирнов, Л.М.Фрід-

ман, І.Ю.Кулагіна). Таким чином, головним завданням тих, хто навчає, є пошук способів мотивації іноземної комунікативної діяльності своїх учнів / студентів.

Ігрова діяльність завжди вмотивована, оскільки її мотив має місце безпосередньо у процесі діяльності. Залишається з'ясувати: чи доцільно використовувати гру для будь-якої вікової категорії тих, кого навчають; якою має бути сама гра; для формування і розвитку яких навичок і вмінь її слід проводити. Оскільки перед нами стоїть завдання формування граматичної компетенції майбутніх філологів, питання можна уточнити: як і які види ігрової діяльності треба використовувати, навчаючи представників юнацького віку граматики англійської мови. Отже, **метою** нашої статті є показати, як зробити процес формування граматичної компетенції студентів умотивованим і навести приклади вправ, які можна використовувати для формування граматичних навичок різних видів мовленнєвої діяльності.

Для навчання іноземного спілкування у методиці пропонують використовувати різні види ігрової діяльності: *навчальні ігри* (Н.П.Анікєєва, А.Г.Зав'ялова, W.Lee, A.Palmer, Sh.Rixon, Th.Rodgers, A.Wright); *рольові ігри* (О.А.Колесникова, В.С.Красильникова, Т.І.Олійник, Л.А.Сажко, М.Финоччио, G.Radiuses, W.Lee, C.Livingstone, A.Maley); *ділові або імітаційно-ділові ігри* (Н.Н.Круглова, О.Б.Тарнопольський, В.М.Філатов, J.Dixey, R.Duke, W.Littlewood); *драматизації, дискусії, інсценівки* (А.Й.Гордєєва, М.В.Данилова, Н.М.Топтигіна, Ф.Heyworth, A.Duff, A.Maley, D.Nunan, A.Xu); *проекти*, методика проведення яких дуже близька до проведення ділових ігор (Е.Г.Арванітопуло, В.В.Титова, Н.Г.Чанилова, О.Б.Тарнопольський, L.Fried-Booth, S.Haines, T.Hutchinson).

Навчальні або дидактичні ігри переважно використовуються для навчання іноземної мови молодших школярів, оскільки ігрова діяльність є провідною для вказаної вікової категорії. Проте не менший інтерес викликають деякі ігри й у представників юнацького віку. Якщо поділити групу на команди, влаштувати змагання, завжди з'являється бажання виграти. Учасники гри можуть працювати індивідуально, в парах, в малих групах, командах тощо. Головним завданням організатора гри є пояснити правила і слідкувати, щоб учасники їх не порушували. Ігри, що проводяться з метою утворення й розпізнавання граматичних форм, можуть стати ефек-

тивним способом мотивації до здійснення іншомовної мовленнєвої діяльності у процесі вирішення завдання самої гри.

Рольові ігри, які є невід'ємною частиною комунікативної методики навчання іноземних мов, дозволяють моделювати в аудиторії ситуації іншомовного спілкування. Кожен комунікант виступає у запропонованій йому ролі і вирішує певні завдання спілкування, виходячи з його мети, ситуації, обставин комунікації, власних намірів і намірів інших комунікантів, взаємовідносин між ними і ролей, які виконують усі учасники спілкування (1, с. 3).

З метою забезпечення міжкультурного спілкування при проведенні рольових ігор частині комунікантів пропонуються ролі англійських представників. У таких випадках при підготовці гри слід проаналізувати номенклатуру ролей, зважаючи на вік її учасників. Використовуючи рольову гру як мотиваційний фактор, бажано, щоб проблема обговорювалася, в першу чергу, між ровесниками, а вже потім представниками інших вікових категорій (2, с. 87-90). У випадку формування граматичних навичок різних видів мовленнєвої діяльності учасники рольової гри можуть отримати ролі тих, кому за умовами ситуації необхідно пояснити вживання, навести приклади або зробити переклад певних граматичних структур (учитель, репетитор, батько або мати, студент, однокласник тощо), а також ролі тих, кому пояснюють ці граматичні структури (учень, студент, однокласник тощо).

Як і в рольових іграх, у *ділових іграх* є ролі, ситуації, дії для реалізації ролей, різні ігрові об'єкти тощо. Проте ділова гра звернена до майбутньої професії тих, хто навчається, і моделює у грі умови професійної діяльності, наближені до реальних (1, с. 11). Отримавши роль того, хто навчає (професора, викладача, учителя, репетитора), майбутні вчителі мають змогу опинитися в аудиторії, класі, спробувати пояснювати певні граматичні структури, опитувати своїх учнів / студентів, виконувати з ними вправи, готуючи їх, наприклад, до контрольної роботи, організувати роботу над помилками тощо). Таким чином, мовленнєва діяльність, яка має місце у процесі ділової гри, мотивує студентів не тільки до оволодіння граматичною, але й професійною компетенцією.

Підготовка *проекту*, коли студенти одержують завдання, що потребує колективної діяльності усієї групи, є вагомим мотиваційним фактором. Оскільки проект належить тим, хто його готує, особисте включення до діяльності стає стимулом для роботи. Широко розвинена типологія проектів надає багато можливостей для використання її у навчанні англійської мови. Головне, щоб проектна діяльність була досконало спланована і вплетена у зміст заняття (3, с.3).

Навчальним планом вищих закладів освіти передбачена певна кількість годин на самостійну позааудиторну роботу студентів. Саме ці години можна використати для запуску та виконання проекту, а потім визначитися з місцем і часом проведення його презентації, де команди зможуть представити свої проекти.

Вибір виду ігрової діяльності з метою мотивації здійснення іншомовного мовлення залежить, очевидно, від організатора спілкування і його учасників. Необхідно враховувати вікові потреби та інтереси тих, кого навчають, рівень їхньої комунікативної підготовки, мету, яку ставить перед собою викладач.

Для формування граматичної компетенції використовуються здебільшого некомунікативні вправи, що, звичайно, не відповідає цілям навчання іноземної мови. Нашою метою є показати, як некомунікативна вправа, призначена для формування граматичних навичок, може стати вмотивованою завдяки використанню гри.

Наведемо приклади декількох ігор.

1. Play a game "Gerund and Infinitive dominoes" (p. 18). Ask your teacher for rules of this game.

Instruction for a teacher

Divide the students into pairs. Give one set of dominoes to each pair, and ask students to share them out equally. One student places a domino face up in front of him / her and the other student places one of his / her dominoes at the end of the first domino to complete the sentence. The students take it in turns to put down their dominoes at the end of the domino chain.

If a student thinks his partner's sentence is not grammatically correct (pay special attention to gerunds and infinitives) or doesn't make sense, he / she can challenge the other student. If the students cannot agree, the teacher adjudicates. If the sentence is incorrect, or if a student doesn't make a sentence, the turn passes to his / her partner.

The game continues until one student has used up all his dominoes.

The student who finishes first, or has the fewest dominoes remaining, wins.

2. Play a game "Snakes and Ladders" (p. 19-20). Ask your teacher for rules of this game.

Instruction for a teacher

Divide students into groups of three and give each group a snakes and ladders board, a set of question cards (shuffled, face down), counters and dice.

Students take it in turn to throw the dice. When they land on the square with the question mark on it, they must take a question card from the top of the pile.

If a student answers the question correctly, he / she stays on the square and the next student takes his / her turn.

If a student lands at the foot of a ladder or on the tail of a snake, he / she can go up without taking a question card.

If a student lands on the head of a snake, he / she must slide down to its tail.

The game continues until one student reaches the Finish Square.

At the end of the game students can discuss the cards they got wrong, or go through the question cards they didn't answer.

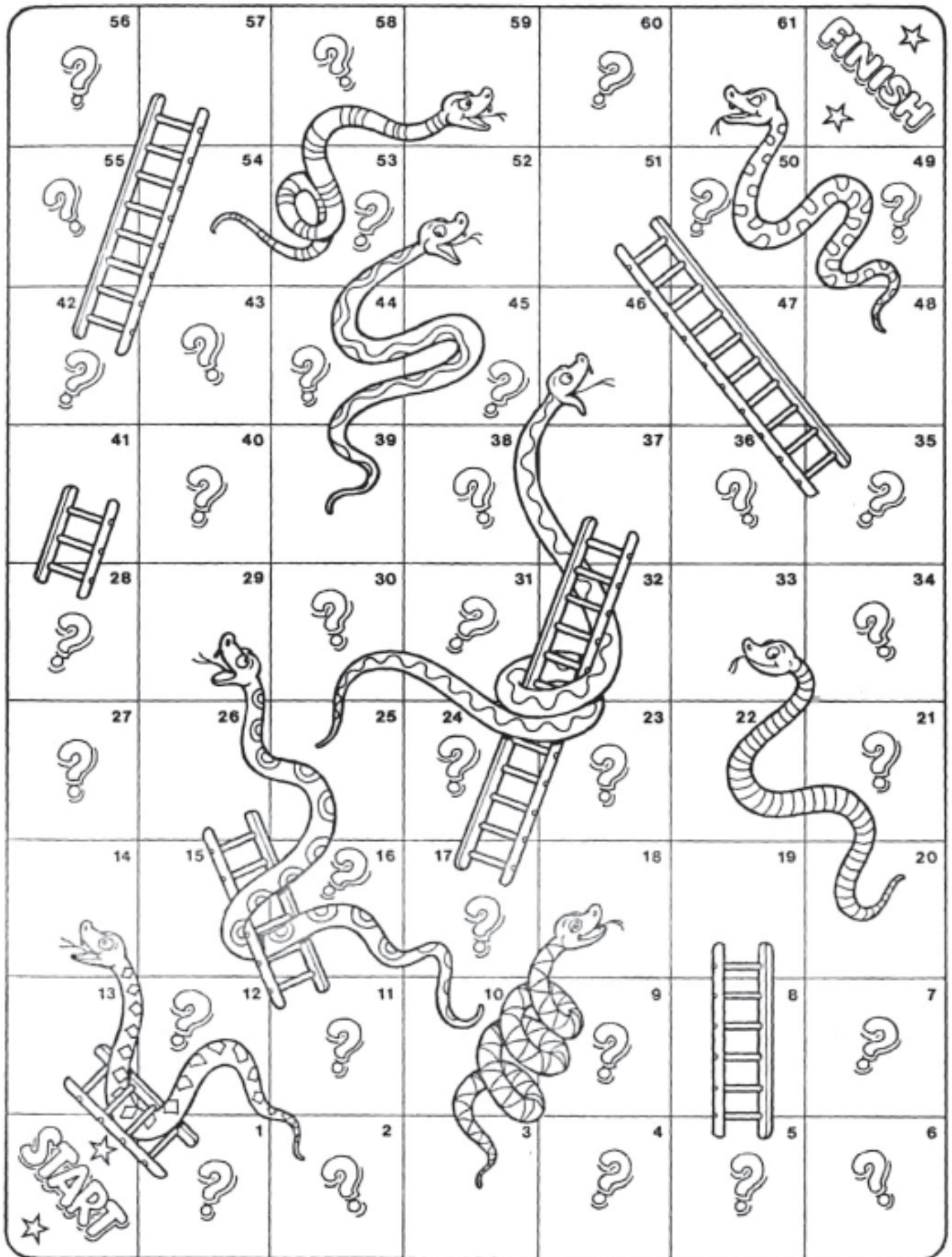
"Gerund and Infinitive dominoes"

...lift this sofa.	I need to spend more time...	...studying in the library.	My parents would not let me...	...wear make-up until I was sixteen.	He seems...
...to have been going out with her for years.	It's not worth...	...seeing that film.	John avoids...	...eating fatty foods.	Everyone had better ...
...try a bit harder than last time.	All the children were told...	...to go home immediately.	It's extremely frightening...	...to be caught in a hurricane.	The mountaineer managed...
...to climb to safety.	I don't mind...	... going to the party.	I wish you'd stop...	...making that irritating noise.	The burglars must...
...have been waiting for us to leave the house.	We didn't have enough money...	...to get into the club.	The children ran around looking for somewhere...	...to hide.	If you keep driving like that, we all...
...will be killed.	All the journalists expect...	...to be told what's happening soon.	At school, he's having trouble...	...making friends.	It was too expensive...
...to go to the theatre.	The bank robbers made everyone...	...lie on the floor.	Bill Gates is believed...	...to be one of the richest men in the world.	She's really good...
...at playing the piano.	He's so rude! He left without...	...saying goodbye.	This train's very full. I'd rather...	...wait for the next one.	I'd like someone to help me...

Question Cards [Game “Snakes and ladders”]

<p>1. Which tense is correct?</p> <p><i>Tom walked / was walking when someone called / was calling out his name.</i></p>	<p>2. Which tense is correct?</p> <p><i>When John phoned / was phoning, I wrote / was writing an essay.</i></p>	<p>3. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>When she was getting home, her husband was watching football on television.</i></p>
<p>4. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>As soon as she was seeing the time, she was jumping out of bed.</i></p>	<p>5. Which tense – past simple or past continuous?</p> <p><i>While we (wait) for the guests to arrive, Sally (ring) to say she couldn't come.</i></p>	<p>6. Which tense – past simple or past continuous?</p> <p><i>When he (arrive) at the party, everyone (talk) and (laugh).</i></p>
<p>7. Which tense is correct?</p> <p><i>Sam's friends had already gone / had already been going by the time he got / was getting there.</i></p>	<p>8. Which tense is correct?</p> <p><i>As soon as Cathy shut the car door, she realised / was realising she had left / had been leaving the keys inside.</i></p>	<p>9. Which tense is correct?</p> <p><i>They waited / were waiting until everybody had left / had been leaving the bank, then broke in / were breaking in through the window.</i></p>
<p>10. Which tense – past perfect or past perfect continuous?</p> <p><i>When the helicopter finally found us we (sit) in the lifeboat for hours and (eat) all our food.</i></p>	<p>11. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>Tom was exhausted because he'd been working too hard.</i></p>	<p>12. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>By the time the emergency food suppliers arrived, thirty people had been dying.</i></p>
<p>13. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>Before the accident, he'd never been thinking anything like this would happen to him.</i></p>	<p>14. What's the difference between these two sentences?</p> <p>a) <i>He'd been trying to phone her before she left.</i> b) <i>He'd tried to phone her before she left.</i></p>	<p>15. Which tense is correct?</p> <p><i>He is working / has been working there since he left / was leaving university.</i></p>
<p>16. Which tense is correct?</p> <p><i>He is playing / has been playing tennis since he started / was starting school.</i></p>	<p>17. Which tense – present perfect or present perfect continuous?</p> <p><i>Oh no! The train (stop) again! I (sit) on this train for hours, and I (already miss) my first meeting.</i></p>	<p>18. Which tense – present perfect or present perfect continuous?</p> <p><i>You're covered in blood and you (tear) your jacket! You (fight) again, haven't you?</i></p>
<p>19. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>Careful where you walk. Susie's been breaking a vase, and Johnny's already cut himself.</i></p>	<p>20. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>They've been living next door for years, but we've never spoken to them.</i></p>	<p>21. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>I've been knowing him for a few months, but I've only been meeting his sister once.</i></p>
<p>22. Which tense is correct?</p> <p><i>Normally I get up / am getting up at eight, but this week I get up / am getting up at seven because I have to start work early.</i></p>	<p>23. Which tense – present simple or continuous?</p> <p><i>Peter (play) football at the moment. He (want) to be a footballer when he grows up.</i></p>	<p>24. Is this sentence right or wrong?</p> <p><i>I'm loving hamburgers! I eat five every day, and I eat one at the moment.</i></p>
<p>25. What's the difference between these two sentences?</p> <p>a) <i>What do you think?</i> b) <i>What are you thinking?</i></p>	<p>26. What's the difference between these two sentences?</p> <p>a) <i>He's very rude.</i> b) <i>He's being very rude.</i></p>	<p>27. Which tense is correct?</p> <p><i>This time next week I'll lie / I'll be lying on a beach in Spain.</i></p>

Snakes and Ladders Board [Game "Snakes and ladders"]

На етапі вживання засвоєних граматичних структур особливо велика увага приділяється рольовим / діловим іграм, які є невід'ємною частиною комунікативної методики навчання іноземних мов. Вони пропонуються з метою моделювання ситуацій міжкультурного / професійного спілкування. Наведемо приклад рольової гри.

3. a) You're Mr / Mrs Thomson, a parent of a pupil. Your child has some problems with grammar at school. He / she can't cope with two exercises. You're to help him / her with homework but don't know how to explain it. Prepare a list of questions about 1) past tenses, 2) passive voice to ask your child's teacher when going to school.

b) Work in pairs. Role-play a situation. Exchange your roles and role-play again.

<i>You're Mr / Mrs Thomson, a parent of a pupil.</i>	<i>You're Mr / Mrs Clark. a teacher of English.</i>
Ask the questions about the use of past tenses and passive voice you've got on your list. Listen to the teacher's answers and make some notes. Ask for further explanation if necessary. Ask Mr / Mrs Clark to explain the exercises given to do at home (the exercises can be taken from your grammar book).	Listen to the parent of your pupil. Answer his / her questions. Tell Mr / Mrs Thomson what it is important to draw his / her child's attention to. Do the exercises you asked your pupils to do at home. Explain the use of past tenses in every sentence (ex. 1). Explain the use of passive voice in every sentence (ex. 2).

c) Work in pairs. Role-play a situation.

<i>You're Mr / Mrs Thomson.</i>	<i>You're David / Helga Thomson.</i>
You've just come from school and can easily help your child with the exercises. Ask your child to read every sentence from the exercises and make him / her give explanations. If your child can't cope with the task, explain the rule(s) and ask him / her to do the task again.	Read the sentences from your homework exercises. Try to explain the use of the Passive Voice or past tenses. Ask your parent for help if you can't do the task yourself.

Отже, використання різних видів ігрової діяльності сприяє створенню високого рівня мотивації при вивченні різних граматичних явищ і допомагає залучати комунікантів до іншомовного спілкування, в тому числі міжкультурного. У наших подальших публікаціях ми плануємо представити приклади ділових ігор, які можна використовувати для формування граматичної компетенції тих, хто навчається, забезпечуючи при цьому високий рівень мотивації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Конспект лекцій з дисципліни «Методика проведення рольових та ділових ігор у навчанні іноземних мов» для курсів підвищення методичної та педагогічної кваліфікації викладачів іноземних мов / О.Б.Тарнопольський. – Дніпропетровськ: Видавництво ДУЕП, 2003. – 28 с.
2. Гордеева А.Й. Навчання старшокласників загальноосвітньої школи обговорення проблем англійською мовою у процесі міжкультурного спілкування: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 2004. – 249 с.
3. Арванітопуло Е.Г. Проектна робота з англійської мови учнів старшої школи // Бібліотечка журналу «Іноземні мови». – Вип. 2/2003. – К.: Ленвіт, 2003. – 64 с.

Отримано 20.12.10

